

**ВІДДІЛ ПРЕСИ, ОСВІТИ ТА КУЛЬТУРИ ПОСОЛЬСТВА
США В УКРАЇНІ
ТЕРНОПІЛЬСЬКА ОБЛАСНА УНІВЕРСАЛЬНА
НАУКОВА БІБЛІОТЕКА**

**«LEAP: ІНТЕРНЕТ ДЛЯ ЧИТАЧІВ
ПУБЛІЧНИХ БІБЛІОТЕК»
збірник статей**

Тернопіль
«Підручники і посібники»
2005

Укладачі
Редактор
Відповідальний за випуск

В. І. Вітенко, Г. Я. Остяк
О. М. Раскіна
В. І. Вітенко

Збірник присвячено проекту «LEAP: Інтернет для читачів публічних бібліотек», оголошеного Відділом преси, освіти та культури Посольства США в Україні та реалізованого у Тернопільській області у 2001–2005 рр., у якому вміщено статті керівників бібліотек області, переможців конкурсу LEAP

L 66 «LEAP: Інтернет для читачів публічних бібліотек». Збірник статей / Уклад. Вітенко В. І., Остяк Г. Я. — Тернопіль: Підручники і посібники, 2005. — 32 с.

ПІДВИЩЕННЯ РОЛІ БІБЛІОТЕК У ЖИТТІ МІСЦЕВОЇ ГРОМАДИ

В. І. Вітенко,
директор Тернопільської ОУНБ

Публічні бібліотеки — це в першу чергу сервіс, розташований у місці компактного проживання людей, тобто у містах і селах. Основним завданням таких бібліотек є надання інформаційних послуг громаді. Ці послуги повинні відповідати місцевим потребам та виходити із соціального та економічного стану регіону, демографічних змін, потреб освітніх та культурних закладів.

Відповідно до свого призначення публічні бібліотеки Тернопільщини роблять усе можливе для забезпечення широкого спектру ресурсів та послуг, задоволення освітніх, інформаційних та індивідуальних потреб громадян. Книгозбірні посідають важливе місце у процесі побудови демократичного суспільства шляхом надання індивідуального та групового доступу до великого кола знань, ідей та думок. Бібліотеки залишаються найбільш відвідуваними та найдоступнішими серед закладів культури і мистецтв області.

Щоб гарантувати користувачам постійний вибір нових матеріалів, забезпечення потреб у нових послугах та підвищення рівня обслуговування, обов'язковою умовою для розвитку бібліотек є сталий рівень фінансових інвестицій. Однак сьогодні публічні бібліотеки Тернопільщини переживають не найкращий час, адже за станом фінансування з місцевого бюджету на утримання та комплектування фонду вони займають останні місця в Україні. Саме ці обставини спонукали колективи бібліотек до пошуку нових шляхів задоволення інформаційних та бібліотечних потреб місцевих громад та додаткових коштів. Саме такою з'єднувальною ланкою стала поява і розвиток глобальної мережі Інтернет. Завдяки їй бібліотеки мають можливість долати бар'єри на шляху розповсюдження інформації, стають важливими брамами для всіх верств населення в інформаційний простір.

Ні для кого вже не секрет, що Інтернет дозволяє забезпечити однаковий доступ до інформації на всіх рівнях для розвитку освіти, науки, культурного розмаїття, виробничої та господарської діяльності. Отже, доступ до мережі Інтернет розглядається як доступ до величезного інформаційного простору і фактично є послугою бібліотек та розширенням їх ресурсних можливостей. Саме такою концепцією керується у своїй роботі Тернопільська обласна універсальна наукова бібліотека (ОУНБ), вона забезпечує взаємодію книгозбірень різних видів у питаннях надання бібліотечних та інформаційних послуг.

Бібліотека прагне стати основною установою в місцевій громаді, яка опікується проблемами збирання, збереження та популяризації місцевої ку-

льтури, використовуючи найрізноманітніші та найсучасніші форми та методи для забезпечення якісних інформаційних послуг.

Першу можливість доступу до мережі Інтернет Тернопільська ОУНБ отримала у 1996 році, реалізувавши проект Міжнародного фонду «Відродження» з підключення до електронної пошти. Користування цією послугою дало можливість зрозуміти, наскільки оперативно і повно можна задовольнити необхідний запит на інформацію.

У вересні 2000 року бібліотекою за підтримки місцевої влади та ТОВ «Стар Софт» реалізовано проект створення Інтернет-центру з двома робочими місцями. Центр не користувався великою популярністю, оскільки працював за принципом інтернет-кафе і дана послуга передбачала плату в розмірі 6 грн. за одну годину користування.

Визначною подією для всіх бібліотек України стало оголошення Відділом преси, освіти та культури Посольства США в Україні відкритого конкурсу проектів для публічних бібліотек «LEAP: Інтернет для читачів публічних бібліотек». Перемога у даному конкурсі давала можливість книгозбірням створити Інтернет-центри з безкоштовним доступом. Вражає масштабність проекту, адже Посольство США для реалізації даної програми виділило майже 1,5 млн. \$.

За період з 2000 по 2005 роки 76 бібліотек з різних регіонів України отримали перемогу у Всеукраїнському конкурсі проектів. Лідерами у реалізації цього проекту стали книгозбірні Тернопільської та Донецької областей.

На Тернопільщині отримали перемогу: обласна універсальна наукова бібліотека, обласна бібліотека для молоді, Гусятинська, Бережанська, Заліщицька, Чортківська та Тербовлянська центральні бібліотеки. Бібліотеки Тернопільщини увійшли в число переможців конкурсів LEAP-1, LEAP-2, LEAP-3, LEAP-4, LEAP-плюс, LEAP-DELTA, LEAP-CONNECT. Сума інвестицій, які отримали переможці даного конкурсу, становить 700 тис. грн.

Реалізація цих проектів дала можливість бібліотекам не тільки забезпечити безкоштовний доступ до мережі Інтернет, але й заявити про себе шляхом створення сайтів та домашніх сторінок у мережі Інтернет, підвищити авторитет книгозбірень серед мешканців міста Тернополя та інших населених пунктів області. Бібліотеки дійсно перетворилися на інформаційні центри, що надають доступ громадськості до якісної інформації та засобів комунікації.

Серед учасників проектів вирізняються Заліщицька та Гусятинська центральні бібліотеки, оскільки проектами цих бібліотек передбачено створення Інтернет-центрів не лише у районному центрі, але й у містах і селах регіону. Таким чином, з'явилися Інтернет-центри у місті Копичинці, смт. Гримайлів, Хоростків, Товсте, селі Синьків. Цікавим є і досвід створення Інтернет-центру в приміщенні Гусятинської райдержадміністрації. Загалом у публіч-

них бібліотеках працює 13 Інтернет-центрів, відкритих за сприяння Посольства США в Україні та місцевої влади.

Характеризуючи діяльність Інтернет-центру Тернопільської обласної універсальної наукової бібліотеки, слід зазначити, що саме ця подія стала важливим кроком на шляху створення локальної мережі бібліотеки, налагодження супутникового зв'язку, придбання ліцензованих операційних систем та пакетів антивірусних та офісних програм.

Локальна мережа бібліотеки на даний час нараховує 25 ПК. Із них 3 виконують роль серверів, 7 — призначені для задоволення інформаційних потреб користувачів. Бібліотека застосовує нові комп'ютерні технології для власної видавничої діяльності, копіювання, оцифрування документів, забезпечує доступ до своїх ресурсів та інформаційного сервісу завдяки створенню, підтримці та участі в електронних мережах як місцевого, так і загальноукраїнського значення. Стало можливим заявити про себе шляхом створення веб-сайту в мережі Інтернет за адресою www.library.te.ua. Утворення такого потужного інформаційного ресурсу стало додатковим сервісом для задоволення віртуальних відвідувачів. Тут можна здійснити у віртуальному каталозі пошук літератури, що надійшла до бібліотеки з 1993 року по даний час у кількості 48960, електронна картотека обліку періодичних видань надасть інформацію про наявність у фондах ОУНБ більше ста газет та трьохсот журналів за останні дванадцять років. На сайті розміщено базу описів статей із періодичних видань у кількості 27000 назв, яка з січня 2004 року постійно поповнюється.

Зручною для мешканців міста є розміщена на сайті інформація про режим роботи бібліотеки, її структуру, правила користування, роботу Інтернет-центру та ресурсного центру «Вікно в Америку». У розділі «Про нас пишуть» із повнотекстових матеріалів можна дізнатись про відображення діяльності закладу на сторінках місцевих часописів.

Розділ «Календар знаменних та пам'ятних дат» познайомить із визначними діячами краю, переліком літератури про їх життя і діяльність, важливими датами з історії та культурного життя регіону.

Розпочато роботу над створенням «Електронної бібліотеки» місцевих видань. Це зібрання повнотекстових електронних документів, які за змістом або за місцем видання пов'язані з Тернопіллям. Електронна бібліотека створена для забезпечення віртуальних користувачів краєзнавчою інформацією в електронному вигляді, популяризації книг місцевих авторів та відомостей про їх життєвий та творчий шлях. Проект сприяє реалізації завдань ОУНБ як регіонального депозитарію краєзнавчої літератури і надає можливість використання та популяризації документів не лише на паперових, але й на сучасних електронних носіях.

Створення сторінки «Регіон» дало можливість сконцентрувати інформацію про життя і діяльність місцевої громади, її соціально-економічний та політичний стан. Тут розміщена інформація про історію краю, демографічний стан, зайнятість населення, науку, культуру, освіту, природно-ресурсний потенціал, природно-заповідний фонд Тернопільської області, економіку, промисловість, сільське господарство і транспорт.

Сторінка «Абонемент пропонує» познайомить користувачів з новинками, що надійшли до бібліотеки, рейтингом популярності книг українських та зарубіжних авторів, книгами, які можна отримати через платний абонемент. Одне робоче місце Інтернет-центру обладнано для роботи з комп'ютерно-правовою інформаційною системою «Ліга: Закон». Це дає змогу громадянам здійснювати оперативний пошук нормативно-правових актів, що прийняті Президентом України, Верховною Радою України, Кабінетом Міністрів України, документів міністерств і відомств, що пройшли реєстрацію в Міністерстві юстиції, кодексів України у контрольному стані; міжнародних угод, що діють в Україні; миттєвий переклад знайдених документів на російську й англійську мови. Правова інформаційна система «Ліга: Закон» щоденно поповнюється новими електронними документами і повністю задовольняє потреби місцевої громади з правових питань. Бібліотеки області швидко змінюються відповідно до вимог суспільства, знаходяться в процесі постійного розвитку, технічного удосконалення, пошуку нових напрямів співпраці з місцевою громадою, органами самоуправління та владними структурами. Вони активно налагоджують інформаційні взаємовідносини з підприємствами, установами, навчальними закладами, творчими спілками та громадськими організаціями.

Використання комп'ютерної техніки та прогресивних інформаційних технологій ставить перед бібліотекарями нові завдання, основним серед яких є уміння орієнтуватися та керувати інформаційними потоками та створювати можливість для користувачів оперативно отримувати необхідну інформацію.

Отже, реалізація проектів LEAP «Інтернет для читачів публічних бібліотек» забезпечила вільний доступ бажаючих громадян Тернопільщини до величезних об'ємів інформації у мережі Інтернет, роблячи її доступною для всіх і кожного, та значно сприяла використанню таких ресурсів задля розвитку освіти, науки, культури краю. Стала вагомим внеском у справу підняття конкурентоспроможності регіону, дала можливість громадянам реалізувати свої права на доступ до інформації без кордонів та цензури, підвищила роль бібліотек, як організацій, що надають якісні інформаційні послуги місцевій громаді.

Програма відповідає завданням розвитку місцевої громади в цілому та кожного індивідуума як повноправного, освіченого та активного члена поінформованого демократичного громадянського суспільства, а в кінцевому результаті сприятиме входженню України до числа розвинутих країн Європи.

ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ІНТЕРНЕТ-ЦЕНТРУ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ БІБЛІОТЕКИ ДЛЯ МОЛОДІ

*М. В. Хмурич,
директор Тернопільської ОБМ*

Визначальним етапом на шляху впровадження інформаційних технологій у практику роботи Тернопільської обласної бібліотеки для молоді стала реалізація проекту LEAP та його наступних етапів — LEAP-plus, Leap-Delta — за фінансової підтримки Посольства США в Україні.

За проектом «Інтернет для читачів публічних бібліотек» у грудні 2001 року було відкрито Інтернет-центр, який на сьогодні є динамічною складовою частиною інформаційних ресурсів бібліотеки.

Нині створено вісім робочих місць, у тому числі одне — для осіб з фізичними обмеженнями, з них три підключено до мережі у листопаді 2003 року. Комп'ютери подаровано Посольством США в Україні після проведення на базі бібліотеки семінару «Роль публічних бібліотек у залученні громадян України до світу електронної інформації: Реалізація проекту LEAP Посольства США в Україні» для переможців Всеукраїнського відкритого конкурсу проектів LEAP II/III та придбано за реструктуризованими коштами в ході реалізації проектів LEAP-plus, LEAP.

Маючи на меті допомогу читачам у поданні інформаційних послуг, підтримку вільного, безкоштовного, відкритого обміну інформацією, Інтернет-центр посів важливе місце в організаційно-функціональній структурі бібліотеки. Його діяльність є одним із пріоритетних напрямів роботи відділу автоматизації та інформаційних технологій, спрямована на розширення інформаційної функції бібліотеки, як однієї з основних.

Упродовж останніх двох років у Центрі апробовано нові форми обслуговування користувачів. Щорічно його послугами користується понад 1500 осіб, відвідування складає 10 тис.

У процентному відношенні категорія відвідувачів розподіляється таким чином:

- старшокласників загальноосвітніх шкіл міста та області — 40%;
- студенти середніх спеціальних та вищих навчальних закладів — 30%;
- викладачі, вчителі, працівники різних соціальних інституцій — 20%;
- інша категорія, в т.ч. працююча і непрацююча молодь — 10%.

Моніторинг діяльності Інтернет-центру та інформаційних запитів користувачів свідчать про те, що найбільше звернень до інформації є з питань економіки, політики, права, екології, психології. Це підтверджують і результати соціологічного дослідження «Книга та Інтернет: спільники чи суперни-

ки?» (2004), зініційованого як Всеукраїнське Державною бібліотекою для юнацтва.

Працівники Інтернет-центру та методичного відділу бібліотеки сприяли його проведенню і серед користувачів Інтернет-центрів Заліщицької, Чортківської районних бібліотек.

У ході анкетного опитування респондентів-користувачів та респондентів-потенційних користувачів Інтернет-центрів вдалося з'ясувати те, що 57% опитуваних вважають стовідсоткове забезпечення інформаційних потреб завдяки опрацюванню друкованих та електронних джерел.

84% респондентів були люди віком від 15 до 30 років. Від загальної кількості опитуваних: 63% — студенти; 80% — мають навички роботи з ПК; 20% — набули навички, навчаючись в Інтернет-центрі.

Серед мотивів звернення до електронних джерел було виділено:

- навчання — 46,61%;
- професійна необхідність — 15,48%;
- самоосвіта — 13,7%.

У проведеному дослідженні було використано, крім анкетного опитування, аналіз інформаційних ресурсів бібліотек та фінансових можливостей користувачів.

Узагальнення результатів враховано при плануванні роботи Інтернет-центру бібліотеки на 2005 рік, роблячи інформаційний сервіс більш насиченим і різнобічним, оскільки 83% потенційних відвідувачів бажають користуватись мережею Інтернет саме в бібліотеці.

*2 «Обслуговування читачів з використанням ресурсів Інтернет-центру набуло якості стандартної бібліотечної послуги. Інтернет-центр розширив номенклатуру послуг завдяки допомозі користувачам в он-лайновому пошуку та навігації в мережі Інтернет; виконання складних довідок за пошуковим запитом; організацію уроків інформатики для старшокласників міста та області; підготовки вебліографічних списків сайтів з проведення дозвілля; надання доступу до баз даних повнотекстових електронних інформаційних видань; використання веб-сайтів, що дають доступ до основних державних інформаційних ресурсів США за сприяння Центру інформаційних ресурсів (IRC) Посольства США в Україні; архівування відібраних користувачами-студентами документів для підготовки курсових та дипломних робіт; організацію чатів для членів психологічного клубу «Як досягти успіху» та учасників експериментальної школи громадянської освіти; роздрукування та збереження на електронних носіях інформації підібраних матеріалів.

За час реалізації проекту LEAP вдалось також створити власний Web-сайт (www.yl.edu.te.ua).

З січня 2004 року на базі бібліотеки, яка має необхідну апаратну базу та ліцензійне програмне забезпечення створено технічну платформу для апро-

бації та впровадження проекту «Корпоративної системи каталогізації інформаційних фондів (СКІФ)». Для доступу до бази даних використано ліцензійну версію СУБД MS SQL Server 2000. В якості ВЕБ сервера — ліцензійну версію MS IIS у складі MS Small Bussines server 2000.

З лютого 2005 року відкрито Інформаційний центр «Вікно в Америку. Для майбутніх лідерів». Посольством США в Україні передано англomовні друковані видання та електронні носії інформації на суму понад 2,000.00 \$. Це позитивно позначилось на інформаційному обслуговуванні користувачів бібліотеки.

У подальших планах роботи Інтернет-центру — впровадження проекту «Інформаційна підтримка людей з обмеженнями у життєдіяльності». Згідно з програмою допомоги закладам культури «Американські підходи до роботи з людьми з обмеженнями» бібліотеці передано програмне забезпечення фірми Freedom Scientific: Freedom Scientific JAWS for Windows v.5.6. English s/n; Freedom Scientific Open Book v.7.0107e English; MAGIC v.9.0. English s/n (для роботи з ПК сліпих та слабозорих).

ДІЯЛЬНІСТЬ ІНТЕРНЕТ-ЦЕНТРУ ПРИ ГУСЯТИНСЬКІЙ ЦБС, СТВОРЕНОГО ЗА ПРОГРАМОЮ «LEAP: ІНТЕРНЕТ ДЛЯ ЧИТАЧІВ ПУБЛІЧНИХ БІБЛІОТЕК»

*Л. І. Зубкова,
Директор Гусятинської ЦБС*

Відомо, що без вільного доступу до ресурсів мережі Інтернет сьогодні вже неможливо говорити про повноцінний інформаційний простір держави.

У реалізації питань інформатизації українського суспільства ключова роль належить публічним бібліотекам. Останнім часом Інтернет став невід'ємною складовою частиною їх інформаційних ресурсів, а надання доступу до Всесвітньої мережі — звичною бібліотечною послугою.

Негативний імідж книгозбірень був зумовлений тим, що традиційні можливості бібліотек регіону останнім часом були досить обмеженими через нестачу необхідної літератури та катастрофічний спад поступлень нових книг і періодичних видань.

Дану проблему можна було б частково вирішити, відкривши доступ до Інтернету. Але, враховуючи ту економічну ситуацію, що склалася в державі, у бюджет районного відділу культури неможливо було закласти кошти для втілення в життя такої ідеї.

Розв'язанню цієї проблеми сприяла реалізація проекту Посольства США в Україні «LEAP: Інтернет для публічних бібліотек» (2001 р.), у рамках якого Гусятинська ЦБС одержала грант на створення Інтернет-центру з наданням безкоштовного доступу до ресурсів Всесвітньої мережі.

Відкриття Інтернет-центрів при Гусятинській районній бібліотеці, Копичинській та Хоростківській бібліотеках для дорослих ознаменувало собою перехід до широкого використання інформаційних ресурсів Інтернету в бібліотечній роботі, розширило можливості місцевих книгозбірень у забезпеченні конституційного права жителів району на вільний доступ до джерел інформації, надання інформаційної підтримки населенню та організаціям для різних видів їх діяльності.

21 грудня 2001 року в районі відбулася велика подія — презентація Інтернет-центрів Гусятинської ЦБС, створених за програмою LEAP. На відкритті, яке зібрало повний зал, прозвучали щирі слова вітань, бажання співпраці, ділові виступи тих осіб, які найбільше зацікавлені в реалізації даного проекту. Все це свідчило про те, що створення Інтернет-центру в Гусятинській ЦБС є дуже актуальним для населення міста і регіону: для фахівців різних галузей господарства, науковців, студентів, школярів, викладачів, держслужбовців, представників бізнесових структур та громадськості взагалі.

Хочу звернути увагу на такий цікавий момент. Згідно з обласним планом під'єднання окремих районів до мережі Інтернет через «Укртелеком», Гусятинщина повинна була підключитись до Всесвітньої мережі у 2003 – 2004 роках.

Отримавши грант, ми доклали усіх зусиль, щоб прискорити цей процес. І одержали перемогу! Таку неоцінену роль відіграв проект LEAP. Адже завдяки йому не тільки користувачі бібліотеки, а й усі жителі району дістали нагоду вже у 2001 році користуватися можливостями Всесвітньої мережі. Лише цей факт уже сприяв значному підвищенню іміджу книгозбірні. Крім того, у бібліотеку прийшли ті категорії читачів (особливо молодь), які останнім часом її не відвідували. Цьому посприяли такі фактори: створення 10 робочих інтернет-станцій; найсучасніші комп'ютери з операційною системою Windows; швидкісний канал зв'язку; безкоштовне користування послугами Інтернет-центрів, які зазвичай в інших закладах є досить дорогими; безкоштовне навчання користувачів та пошук інформації в мережі Інтернет; можливість отримання консультацій спеціалістів безпосередньо на інтернет-місцях; довідкова література та спеціальні періодичні видання для тих, хто хоче розширити свої знання стосовно мережі Інтернет, пошукових систем, найпопулярніших сайтів тощо; значний об'єм інформації, яка досі була недоступною користувачам; додаткові послуги щодо роздрукування отриманої інформації з Інтернету та її запис на дискету.

Інтернет-центр при Гусятинській ЦБС об'єднує десять робочих станцій у чотирьох бібліотеках району. Шість з них розміщені в районній бібліотеці та Довідково-інформаційному центрі (ДІЦ) районної бібліотеки у м. Гусятин, а ще чотири - знаходяться у бібліотеках-філіалах м. Копичинці, м. Хоростків та Гримайлів.

Усі кімнати, де розміщена комп'ютерна техніка, мають добре освітлення та опалення. Крім того, за кошти, які закладені в бюджет районного відділу культури, та спонсорські вкладення всі кабінети обладнані охоронними засобами. У всіх бібліотеках кімнати, де розміщені робочі станції, відповідно оформлені: тут представлена наочна інформація про допомогу Посольства США та структуру Інтернет-центру, влаштовано виставки літератури та періодичних видань, що стосуються роботи з комп'ютерною технікою та мережею Інтернет.

Правила користування Інтернет-центром регламентують тривалість роботи користувача в мережі протягом 60 хв. з попереднім записом на наступні дні, з умовою дотримання правил. Ці правила в Гусятинській ЦБС розроблені на основі типових рекомендацій методичних матеріалів Відділу преси, освіти та культури Посольства США.

За період діяльності Центру послугами Інтернету скористалися близько десяти тисяч користувачів. Це переважно студенти та шкільна молодь (70%), спеціалісти різних галузей господарства (20%), науковці та державні службо-

вці (10%). Середньомісячне відвідування Центру становить 750 користувачів у чотирьох бібліотеках.

Вважаємо, що встановлення робочої станції в Довідково-інформаційному центрі (ДІЦ) районної бібліотеки є дуже доцільним з двох причин. По-перше: у ньому ще до початку комп'ютеризації було зібрано важливі й унікальні документи, які стосуються національного відродження краю, його духовного та економічного розвитку, а також основні документи та розпорядження районної ради, адміністрації та окремих їхніх служб.

По-друге: ДІЦ розміщений у приміщенні, де знаходяться найважливіші районні служби, а саме: районна рада, міська рада, територіальний центр, служба сім'ї та молоді, Інститут соціально-культурних ініціатив та найголовніші відділи райдержадміністрації.

Працівники цих служб особливо задоволені тим, що мають можливість користуватися Інтернетом і широко використовують матеріали у своїй повсякденній праці.

На базі Інтернет-центру проводяться різноманітні масові заходи: Дні інформації, екскурсії для студентів, уроки історії, літератури. Молодь добре сприймає віртуальні екскурсії, що проводяться в комплексі із заходами. Після проведення таких подорожей користувачі самостійно відвідують ці сайти.

У процесі виконання проекту «Створення Інтернет-центру Гусятинської ЦБС» план його реалізації був суттєво доповнений, і він став частиною спільної програми діяльності районної бібліотеки, відділів освіти та культури райдержадміністрації, громадських організацій «Інститут соціально-культурних ініціатив» і «Просвіта» щодо створення районного Центру інформаційної культури (РЦІК).

Ще в період написання проектів LEAP і LEAP-plus та під час їх реалізації основною метою, яку ми ставили перед собою, було: якнайповніше використати цей чудовий дарунок Посольства США в Україні для жителів нашого краю. Ми планували створити умови для навчання та роботи в мережі Інтернет не лише для користувачів районного центру, але охопити населення, зокрема молодь, цілого району, підвищити загальний рівень інформованості й освіченості читачів бібліотек і населення нашого краю, допомогти управлінським, самоврядним і громадським структурам у їх діяльності з розбудови громадянського суспільства. Для цього створено районний Центр інформаційної культури.

Робота районного Центру інформаційної культури (РЦІК) проводиться у трьох основних напрямках: навчання інформаційної культури; задоволення інформаційних потреб населення району; реклама та методично-організаційне забезпечення діяльності Центру.

Навчання інформаційної культури включає в себе інтернет-студію для бібліотекарів. Працівники районної бібліотеки, які вже пройшли курс навчання та мають досвід практичної роботи в мережі Інтернет, проводять за-

няття з бібліотекарями сільських та шкільних бібліотек району (екскурсії, практикуми та ін.).

Намагаємося охопити навчанням школярів та студентів усього району, для цього створюємо пункти інтернет-грамотності в навчальних закладах. Але, якщо курс «Робота з ПК» учні проходять у школах, то навчання інтернет-грамоти для них досі було недоступним через відсутність у школах доступу до мережі Інтернет.

У зв'язку з цим у нас виник задум створити методичні розробки спеціально для такої категорії користувачів. Вони створені для того, щоб навчати користувачів інтернет-технологій в Off-line-режимі, тобто на робочих місцях, які не підключені до мережі Інтернет.

Методичні матеріали для проведення занять користувачів Інтернет-центру розроблено за наступними темами :

- Термінологія Інтернету;
- Браузер Internet Explorer;
- Пошук інформації в Інтернеті;
- Складений пошук в Інтернеті;
- Листування електронною поштою та перегляд телеконференцій;
- Зберігання інформації засобами Інтернету.

До кожної методичної розробки додається файл мультимедійної презентації у форматі Microsoft Power Point.

Ця методика дозволяє суттєво збільшити аудиторію слухачів курсу «Користувач Інтернет-центру».

Використання мультимедійних слайдів Power Point робить заняття цікавим і наочним. Кожна розробка містить також завдання для самостійного виконання. Прослухавши теоретичний курс, учень в on-line режимі може виконати запропоноване завдання і набути практичних навиків.

Крім такої форми роботи, постійно продовжуємо традиційне навчання користувачів на базі Інтернет-центрів, створених при бібліотеках району. Усім слухачам навчальних курсів видаємо посвідчення спеціального зразка.

У штат бібліотеки прийнято менеджера навчальних програм, який розробив програми підготовки користувачів для роботи на ПК та у мережі Інтернет.

Другим напрямком у роботі РЦІК є задоволення інформаційних потреб населення району. У рамках діяльності РЦІК створено інтернет-служби для окремих категорій користувачів: служба віртуального спілкування; для молоді; для жінок; для педагогів; служба правової інформації.

У бібліотеках, крім традиційного обслуговування з книгофонду та періодики, здійснюємо пошук необхідної для читачів інформації, використовуючи електронні ресурси. Проводяться Дні інформації, Дні бібліографії та інші просвітницькі заходи з використанням мережі Інтернет.

Намагаємося задовольнити інформаційні потреби і наших найменших читачів. При районній бібліотеці для дітей створено Клуб комп'ютерної грамотності «Павутинка», членами якого є учні 4 класів.

Діяльність РЦК, орієнтована на різні категорії користувачів та задоволення запитів на інформацію різноманітної тематики, сприяла підвищенню ролі бібліотеки у використанні її Інтернет-центрів для вирішення професійних, освітніх проблем.

Крім усіх перелічених успіхів та переваг, які приніс LEAP для бібліотеки, хочеться відзначити ще такий важливий момент — сама участь у написанні та реалізації проекту сприяла підвищенню фахового рівня бібліотекарів усіх трьох міських бібліотек району. У процесі написання проекту бібліотечні працівники займалися збиранням необхідної інформації, проводили соціологічні дослідження серед читачів, налагоджували контакти із зацікавленими користувачами та можливими партнерами і спонсорами, аналізували та обговорювали статті, що друкуються в наших фахових журналах під загальною рубрикою «Інтернет та бібліотека». А уже в процесі реалізації проекту бібліотекарі були першими слухачами курсів «Робота з ПК» та «Робота в мережі Інтернет».

Тепер наші працівники самостійно проводять навчання для читачів, надають їм консультативну допомогу, проводять екскурсії, семінари та практикуми з сільськими та шкільними бібліотекарями. У квітні 2002 року працівники Гусятинської ЦБС взяли участь у тренінг-семінарі «Інтернет для читачів публічних бібліотек», який підготувала для нас Державна академія керівних кадрів культури і мистецтв (п. Ірина Шевченко).

Працівники бібліотеки готують тематичні списки сайтів, створили банк найбільш популярних запитів читачів та інше. Це, звичайно, потребує постійної самоосвіти, безперервного пошуку нових знань у періодиці та літературі.

Ще однією цікавою особливістю роботи з реалізації проекту в Гусятинській ЦБС є співпраця з газетою «Просвіта». Спільно з редколегією готуємо спецсторінки «Вісті з Інтернету» до окремих випусків, а також повністю спецвипуски газети «Просвіта», які цілком присвячені Інтернету.

Створено домашню сторінку бібліотеки. Постійно поповнюємо списки Web-сайтів, готуємо публікації в ЗМІ. Особлива увага приділяється підписці періодичних видань, які висвітлюють на своїх сторінках питання використання Інтернету та інформаційної культури. Одержуємо такі видання: «Комп'ютери + програми», «СНІР», «Радіоінформ», «Комп'ютер у школі та сім'ї».

Районний Центр інформаційної культури, по суті, став формою об'єднання зусиль бібліотеки, навчально-освітніх закладів, відділів освіти та культури, громадських організацій, «Інституту соціально-культурних ініціатив» та «Просвіти» щодо виховання інформаційної культури населення.

З цими організаціями ми постійно співпрацюємо. Разом з ІСКІ проводимо підготовчу роботу зі створення екологічного центру в районі. Готуємо спільні проекти для отримання додаткових коштів на втілення цієї ідеї в життя.

Маємо надію на співпрацю з цими громадськими організаціями, з місцевим урядом, спонсорами і в майбутньому, після завершення терміну дії гранту.

У рамках іншого проекту, який готуємо з ІСКІ, плануємо на базі бібліотечних Інтернет-центрів створити електронні громадські приймальні. Це розширить можливості отримання додаткових спонсорських коштів.

У випадку успішного завершення задуманих проектів зможемо частину їх коштів витратити на оплату інтернет-послуг, а також на утримання в штаті бібліотеки системного адміністратора. Частину своїх витрат плануємо покривати за рахунок запровадження платних послуг населенню: роздрукування матеріалів, перенесення даних на магнітні носії, пошук необхідної інформації в Інтернеті.

У 2005 році проводиться робота щодо створення на базі Гусятинської районної бібліотеки Центру регіональної інформації та регіонального інформаційного порталу в мережі Інтернет.

ІНТЕРНЕТ У ЖИТТІ МІСЦЕВОЇ ГРОМАДИ ЗАЛІЩИКІВ

*О. Й. Тракало,
директор Заліщицької ЦБС*

У вересні 2002 року Заліщицька централізована бібліотечна система була визнана переможницею конкурсу проектів «Інтернет для читачів публічних бібліотек» (LEAP) — II, проведеного за сприяння Відділу преси, освіти та культури Посольства США в Україні. Грантова винагорода в сумі 16,067 доларів США надала можливість для реалізації проекту і відкриття 14 січня 2003 року Інтернет-центрів у Заліщицькій центральній районній бібліотеці, Товстенській селищній і Синьківській сільській бібліотеках-філіях. Усі роботи щодо реалізації проекту виконувались протягом 2002-2004 років. Таким чином, вдалось забезпечити інтернет-зв'язок: виділено телефонні лінії в Заліщиках, Товстому, Синькові. Фірма-провайдер — цех електрозв'язку №16 «Укртелеком» — забезпечує безперервний стабільний зв'язок зі швидкістю 115,2 Кбіт/с. Придбано комп'ютерне обладнання: 8 комп'ютерів, 3 принтери, сканер. До послуг користувачів 8 робочих місць з безкоштовним доступом до інтернет-ресурсів.

Участь у реалізації проекту позитивно вплинула на зміцнення матеріально-технічної бази бібліотек. Так, наприклад, для відкриття Інтернет-центру Товстенській бібліотеці-філії надано значно краще, ніж попереднє, приміщення. Покращено умови роботи Синьківської бібліотеки-філії: тут виділено додатково ще одну кімнату. За сприяння органів місцевої влади, комерційних структур, благодійників відремонтовано приміщення для Інтернет-центру в районній центральній бібліотеці, додатково виділено кошти для придбання комп'ютера і програмного забезпечення. За час реалізації проекту залучено кошти в сумі 15 тис. грн. для купівлі технічного обладнання, матеріалів для ремонту приміщень, облаштування системи охорони в трьох Інтернет-центрах, додатково до бюджету використано 9 тис. грн.

Партнери проекту — районна державна адміністрація; Заліщицька міська, Товстенська селищна та Синьківська сільська ради; приватні підприємства «Арма», «Піон», «Агробуд», «ПМК-5», районний центр зайнятості, агроколедж НАУ, приватні підприємці Василь Андрусик, брати Степан, Іван та Микола Навольські, Ярослав Вацик, Богдан Тракало, Іван Городинський.

За час роботи Інтернет-центрів зареєстровано 3050 користувачів, кількість відвідувань — 12063. Серед відвідувачів — люди різного віку і уподобань: учні, студенти, працюючі особи й ті, хто шукає роботу, пенсіонери. Є мешканці району, а також бажаючі скористатись цими послугами із сусідніх Борщівського і Чортківського районів Тернопільської області, Заставнівського — Чернівецької, Городенківського — Івано-Франківської областей.

Завдяки реалізації проекту та наданим можливостям електронного зв'язку і доступу до ресурсів Інтернету, бібліотеки змогли суттєво підвищити свій імідж та якість послуг.

Використання нових технологій в обслуговуванні користувачів Інтернет-центрів сприяє задоволенню найрізноманітніших запитів на інформацію. Внаслідок проведення індивідуальних, групових навчань користувачі навчаються самостійно орієнтуватись у глобальній мережі, набувають навичок роботи з комп'ютером.

Дуже важливо, що за умов проекту 15 працівників бібліотечних установ навчались на курсах у Заліщицькому МПТУ-7, де набули спеціальність «Оператор з обслуговування комп'ютерного обладнання та комп'ютерної верстки». Тепер у бібліотечних Інтернет-центрах відвідувачів консультують бібліотекарі-консультанти, у центральній бібліотеці — оператор-консультант і два бібліографи.

Оскільки у селі Синьків та селищі Товсте бібліотеки є єдиними установами, де забезпечується інтернет-зв'язок, то учні місцевих шкіл, на прохання дирекцій шкільних установ, проводять тут уроки-ознайомлення із інтернет-ресурсами та сучасним комп'ютерним обладнанням. У центральній районній бібліотеці такі колективні ознайомлення проводяться для студентів агроколеджу, училища, учнів гімназії, шкіл міста, осіб, які перебувають на обліку в районному центрі зайнятості й навчаються на курсах операторів комп'ютерного обладнання.

Безкоштовний доступ до інформаційних ресурсів, консультативна допомога та навчання сприяють впровадженню сучасної бібліотечної послуги, яку давно очікували у районі.

Користувачі Інтернет-центрів черпають інформацію з мережі для навчання, пізнавально-дозвіллевих цілей, використовують швидкі й незалежні можливості комунікацій, мають можливість задовольнити свої запити щодо повсякденних проблем, актуальних новин. Про це свідчать результати анкетувань, які проводяться постійно для користувачів бібліотечних Інтернет-центрів, потенційних відвідувачів.

Серед найбільш запитуваних тем, сайтів, за наслідками реєстрації, є:

- техніка, музика, політика, право;
- спорт, автомобілі, комп'ютерна техніка;
- економіка, бізнес, підприємництво, сільське господарство, підсобні промисли, вирощування ранніх овочів і фруктів та ін.

Працівники центрів організовують програмні заходи на орієнтацію користувачів бібліотек у ресурсах. Для цього розроблено рекомендаційні веб-біографічні покажчики, списки сайтів: «Електронні бібліотеки», «Бібліотеки України», «Культура України», «Історична інформація», «Літературні сайти», «Поезія в Інтернеті», «Студентські сайти», «Путівник для підприємців», «Ін-

формація про комп'ютери», «Молодіжна політика», «Підсобні господарства» та багато інших.

У бібліотечних Інтернет-центрах користувачам рекомендують кращі сайти, готують спеціальні анотовані списки, виконують вебліографічні та бібліографічні довідки, якими поповнюються папки на робочому столі, організуються масові заходи, проводяться бесіди, огляди сайтів, віртуальні подорожі, конференції, репрезентації та ін.

Так, наприклад, річніці діяльності Інтернет-центрів присвятили конференцію «Електронні ресурси — доступні для всіх». Учасники конференції — користувачі, представники органів місцевої влади, навчальних установ, підприємств та організацій міста висловлювали вдячність грантодавачеві — Посольству США в Україні, працівникам бібліотек за дуже потрібну і добре організовану справу. З цієї нагоди щиро привітали і представники української діаспори — Америки, Канади, Швейцарії, Австрії, з якими підтримуємо тісний зв'язок.

У березні 2003 року Заліщицька ЦБС відкрила веб-сторінку <http://www.zal-library.narod.ru>, яку тепер відвідують багато краян, мешканців світу, щоб отримати потрібну інформацію, висловлюють побажання, адресують запити. На сайті бібліотеки розміщено каталог діаспорних видань, відомості про видатних краян, а також рубрики «Наш край», «Про нас», «Наш Інтернет-центр», «Хроніка подій».

З Інтернету про Заліщицьку ЦБС та її діяльність довідались уродженці краю — українська діаспора.

Нинішній мешканець міста Чикаго (США), президент Українського національного музею Ярослав Ганкевич відшукав на бібліотечному сайті відомості про місто Залішки, у якому народився в 1943 році. Тепер налагоджено взаємозв'язок між Заліщицькою ЦБС і Українським музеєм у США, є домовленості про обмін красназвучними виданнями.

З веб-сайту Заліщицької ЦБС про відкриття Інтернет-центру в Товстенській селищній бібліотеці довідався уродженець Товстого, тепер мешканець міста Чикаго (США) Левко Боднар. Завдяки краянину про діяльність центрів у трьох бібліотеках району, цікаві бібліотечні справи звучали інформації в радіопередачах у США.

Уродженець краю, віце-президент Світового конгресу українців Василь Верига (Торонто, Канада) підтримує тісний зв'язок із бібліотеками краю, двічі відвідав Інтернет-центр районної бібліотеки, подарував сканер, книги із власної книгозбірні, авторські видання. Письменник-краянин сприяє взаємозв'язкам бібліотеки із Світовим конгресом українців, Фондацією імені Тараса Шевченка.

Двічі відвідав центральну районну бібліотеку адміністратор ООН Дуглас Хайк, який тепер працює у Таїланді. Підтримуємо з ним зв'язок, очікуємо незабаром чергових відвідин.

Послугами Інтернет-центру Заліщицької районної бібліотеки користуються працівники Західно-Українського центру фермерства, які впроваджують у практику нові технології, методи господарювання, обмінюються досвідом роботи із колегами з Голландії, Бельгії, Великобританії, Німеччини. Учасники Всеукраїнської конференції «Науково-технічна кооперація — вирішальний фактор розвитку підприємництва в аграрному секторі економіки», яка проходила 2 лютого 2004 року в Заліщиках, відвідали Інтернет-центр районної бібліотеки. Члени Асоціації фермерів України, народний депутат України Іван Томич, представники від державних органів влади використали інформаційні ресурси бібліотеки, користувались інтернет-сайтами із визначених тем.

Активними користувачами бібліотечних Інтернет-центрів є духовенство, священики Заліщицького району, а також — сусідніх Городенківського району Івано-Франківської області, Заставнівського — Чернівецької області. Отці УГКЦ Іван Сендзюк, Олег Винницький, Ярослав Шмиглик використовують електронні ресурси у повсякденній праці, а також для виконання тематичних завдань. Вони навчаються на богословському факультеті Люблінського католицького університету. Центральна районна бібліотека підготувала вебліографічні списки, інформаційні тематичні матеріали: «Життя духовного основа», «Агенція релігійної інформації пропонує», пропонує щотижневий оглядові матеріали електронних ресурсів за визначеними темами членам районної організації «Українська молодь — Христові».

Користувачі Інтернет-центру, який діє у Синьківській бібліотеці-філії Заліщицької ЦБС, із електронних інтернет-ресурсів черпають матеріали про вирощування ранніх овочів. Завдяки Інтернету мешканці села, які у переважній більшості займаються вирощуванням овочів, довідались про нові сорти ранніх помідорів, придбали їх насіння у київській фірмі «Укрфлора», відшукали препарати для боротьби із хворобами і позбулись цього річ таких захворювань, як фітофтора, сіра гниль та ін.

Користувач Інтернет-центру Синьківської бібліотеки-філії Валерій Вадимов дізнався про походження знайденої ним монети, відвідавши сайти нумізматів. Знахідкою виявилась російська монета «полушка» 1725 – 1734 рр., аналоги якої зберігаються у Берлінській нумізматичній колекції.

Бібліотечні працівники впроваджують у роботу інноваційні форми обслуговування, використовуючи досвід роботи інших бібліотек. Так, наприклад, працівниками відділу інформаційно-бібліографічної та методичної роботи центральної бібліотеки складено список журнальних статей із методичними рекомендаціями «Використай у роботі інформаційні електронні ресурси». На районних семінарах-практикумах, виробничих нарадах постійно обговорюються питання про використання інтернет-ресурсів у бібліотечному обслуговуванні користувачів.

Бібліотеки беруть участь у створенні корпоративного електронного каталогу спільно з обласною бібліотекою для молоді, регіонального інформаційного порталу «Тернопільщина» на сайті обласної універсальної наукової бібліотеки.

Організовується PR-реклама діяльності бібліотечних Інтернет-центрів, інформації, розповіді про успіхи у роботі бібліотек Заліщицької ЦБС поміщено у газетних статтях («Урядовий кур'єр», «Свобода», «Колос», «Вільне життя»), звучали у передачах українського радіо і телебачення, програмах обласного і районного радіо.

23 квітня 2003 року учасники семінару, який проводився у м. Тернополі за фінансової підтримки Посольства США в Україні, на тему «Роль публічних бібліотек у залученні громадян України до світу електронної інформації» побували у м. Заліщики і ознайомились із роботою Інтернет-центру центральної районної бібліотеки, діяльністю відділів районної центральної бібліотеки і бібліотеки для дітей.

У 2005 р. бібліотеки системи працюють в умовах проекту «LEAP-Connect», забезпечуючи і надалі безкоштовний доступ до інтернет-ресурсів у трьох Інтернет-центрах.

Набутий досвід діяльності Інтернет-центрів, постійна підтримка і опіка у роботі працівників Відділу преси, освіти та культури Посольства США в Україні спонукають нас, працівників бібліотечних установ, до пошуку нових ідей та варіантів їх реалізації в бібліотечному обслуговуванні користувачів.

З ДОСВІДУ РОБОТИ ІНТЕРНЕТ-ЦЕНТРУ ЧОРТКІВСЬКОЇ ЦЕНТРАЛЬНОЇ БІБЛІОТЕКИ

*О. В. Колівошко,
директор Чортківської ЦБС*

Сьогоднішній стрімкий час, пробігаючи бистриною культурних, освітніх, наукових та інформаційних напрямків, вимагає всебічного розвитку на цярині передових інформаційних технологій. І тут вагомим є той фактор, що бібліотеки від споконвічної заглибленості й тиші переходять у нові динамічні Інтернет-центри.

Пріоритетним напрямком діяльності книгозбірні є впровадження і удосконалення інформаційних технологій, автоматизація бібліотечних процесів, які забезпечують оперативність та повноту обслуговування користувачів.

Другий рік у Чортківській центральній бібліотеці функціонує Інтернет-центр, створений завдяки проекту Посольства США в Україні, в рамках програми «Інтернет для читачів публічних бібліотек (LEAP-III)». За цей час інформаційними ресурсами Всесвітньої мережі змогли скористатися понад 1300 споживачів інформації. Це переважно студенти вузів та коледжів, шкільна молодь (75%), науковці та державні службовці (12%), спеціалісти різних галузей господарства (13%).

Користувачі бібліотеки одразу оцінили переваги інформаційного пошуку в мережі, можливості скористатись консультаціями та порадами операторів Інтернет-центру, в разі необхідності — пройти курс індивідуального навчання, і все це — безкоштовно.

У приміщенні Інтернет-центру створено зручні умови для користування комп'ютерною технікою, оформлено інформаційні кутки, влаштовано виставки видань щодо роботи з комп'ютерною технікою та користування мережею: «Україна — розвиток через Інтернет»; «Сполучені Штати Америки: історія, події, факти». Інтернет-центр у бібліотеці обладнано персональними комп'ютерами (5 робочих місць).

За кошти гранту встановлено комп'ютерне обладнання відомої торгової марки Prime, а саме: сервер Prime PC Medio 80 на базі Intel Pentium 4.2, 4 Гц та операційної системи MS Windows–2000 Professional, 5 робочих станцій Prime PC Medio 80 на базі Intel Celeron та операційної системи MS Windows 2000 Professional. Проведено інсталяцію локальної комп'ютерної мережі на базі структурованої кабельної системи Panduit та активного обладнання — комутатора Allied Telesyn. Для захисту персональних комп'ютерів та обчислювальної мережі від неполадок в електромережі використано систему резервного живлення Powerware.

Система підключення до Інтернету така: інтернет-провайдер — ВАТ «Укртелеком», тип комунікаційного каналу — виділена лінія, швидкість підключення 115,2 КВ/С.

У всіх наших починаннях ми залучилися підтримкою керівників районних владних структур: голови районної державної адміністрації С. П. Левчука, голови районної ради Б. З. Окіпного, завідуючого відділом культури Чортківської районної державної адміністрації В. І. Гончарука та мера міста М. В. Вербицького.

Відкриття Інтернет-центру привернуло увагу до книгозбірні засобів масової інформації, громадських організацій, закладів освіти. Основною перевагою діяльності бібліотеки в період реалізації проекту LEAP-III стало проходження навчання персоналу книгозбірні. У Всеукраїнській комп'ютерній школі навчалися по 80-годинній програмі 7 бібліотечних працівників та по 28-годинній – 10.

Завдяки Інтернет-центру, перебуваючи у чатах, ми маємо змогу професійно спілкуватися з колегами з різних бібліотек країни. Зацікавили наших працівників чати Української бібліотечної асоціації, де обговорювалися проблеми бібліотечної галузі. Брала ми участь і у конференціях до Шевченківських днів, організованих Тернопільською ОУНБ.

На даний час бібліотека створила свою Web-сторінку: <http://www.cor.tr.ukrtel.net/library/>. Вона має зручну структуру та досить простий, але привабливий дизайн. Користувачам надається інформація за наступним змістом:

- Про нас
- Новини
- Наш край
- Інтернет-центр
- Каталог

Допомогу в роботі користувачам надають веббіографічні списки, укладені працівниками Інтернет-центру книгозбірні, списки кращих інтернет-сайтів з актуальних питань.

Інформаційні ресурси Інтернет-центру використовують фахівці для розв'язання виробничих проблем, для власної освіти і самоосвіти.

На базі Інтернет-центру проводяться Дні інформації, Дні фахівця, презентації, семінари-практикуми, екскурсії та інші заходи.

Так, у квітні минулого року відбулася зустріч за круглим столом громадськості й молоді міста із волонтером Корпусу Миру США на Чортківщині Маркеттою Кейн «Дивлячись у дзеркало творця». Присутні здійснили подорож по екологічних сайтах США та України. Ця зустріч дала початок співпраці екологічного клубу «Ковчег» через мережу Інтернет із депутатом обласної ради, лікарем Олександром Степаненко. Учасники екоклубу разом з волонтером проводять заняття в нашому Інтернет-центрі, здійснюючи мандрівки та віртуальні подорожі на теми: «Природа в запитаннях і відповідях», «За-

повідники і заказники України», «Екскурсії в живу природу», «Що можна зробити для порятунку Землі?».

У липні 2004 року Центр безперервної інформаційно-бібліотечної освіти Української бібліотечної асоціації Державної академії керівних кадрів культури і мистецтв організував семінар-тренінг «Інтернет-центр публічної бібліотеки і забезпечення інформаційних потреб користувачів». Професійний рівень його проведення забезпечили менеджер навчальних програм Центру безперервної інформаційно-бібліотечної освіти Ірина Шевченко та тренер — директор Тернопільської обласної бібліотеки для молоді Мирослава Хмурич, які впродовж двох днів у творчій атмосфері навчали персонал книгозбірні нової бібліотечної послуги. Набуті знання допомагають персоналу в щоденній професійній діяльності.

У листопаді 2004 року бібліотека долучилася до реалізації програми «Системи корпоративної каталогізації фондів», організованої Тернопільською обласною бібліотекою для молоді. В Інтернет-центрі бібліотеки при допомозі операторів-консультантів проводять свої практичні заняття з інформатики старшокласники шкіл міста та студенти навчальних закладів.

Користувачами Інтернет-центру є особлива категорія відвідувачів: діти-інваліди з товариства «Лебедятко» Чортківського комунального центру соціальної реабілітації та адаптації дітей-інвалідів «Дорога в життя». Оператори-консультанти та волонтер Лазарев В. В. проводять спеціальні навчання для цих дітей-початківців. Працівники Центру соціальної реабілітації дітей-інвалідів працюють в он-лайновому режимі на сайтах відомих клінік, розшукуючи допомогу для лікування дітей.

Для молодших дітей організуємо бесіди, конкурси віртуальних дитячих малюнків «У світ через Інтернет». Для старших — пропонуємо хвилинки інформації «Прогулянки сайтами Інтернету», «Зроби правильний вибір», огляди журналів «Комп'ютер у школі та сім'ї».

Оператори-консультанти з розумінням ставляться до цих дітей, допомагають їм у навігації комп'ютерної техніки, надають психологічну підтримку.

Можливість потрапити на інтелект-шоу «LG-Еврика», зв'язавшись через Інтернет з редакцією цієї програми, використала учениця 11 класу СШ № 2 м. Чорткова Ірина Брудна. Вона взяла участь у двох телепрограмах і продемонструвала відмінні знання і високий інтелект.

3 нагоди першої річниці Інтернет-центру у жовтні 2004 року відбулася прес-конференція «Використання новітніх технологій в інформаційному обслуговуванні користувачів», на якій були висвітлені здобутки та перспективи Інтернету. До участі у конференції долучилися представники Центру соціальних служб для молоді та районного відділу освіти, координатор екоклубу «Ковчег», депутат обласної ради О. Степаненко, директор Чортківського комунального центру соціальної реабілітації та адаптації дітей-інвалідів М. Анісенко. Присутні ознайомились з виставкою «Інтернет-технології в мережі громадської освіти, досвід і перспективи». Представник Центру соціа-

льних служб для молоді райдержадміністрації зачитала присутнім подяки від Чортківської районної державної адміністрації, районної ради, районного відділу освіти, адресовані раднику з питань преси, освіти та культури Посольства США в Україні п. Дженет Демірей.

А для оцінки ефективності функціонування Інтернет-центру з часу його відкриття проведено анкетне опитування користувачів «Книга та Інтернет: спільники чи суперники?»

Нещодавно у центральній бібліотеці відбулася творча лабораторія «Використання бібліографічних ресурсів у Інтернеті» для бібліотечних працівників міста.

Рекламну підтримку проекту здійснюють ЗМІ. Підготовлено і здійснено десять репортажів по районному радіо, одне — по обласному, дві трансляції — по телебаченню, опубліковано десять статей у районних та обласних газетах про новини та цікаві події в Інтернет-центрі.

Керівництвом бібліотеки спільно з відділом культури районної державної адміністрації складено плани на подальше існування та підтримку Інтернет-центру, оновлення комп'ютерної техніки, реалізацію безкоштовного доступу до мережі для проведення практичних занять з уроків інформатики учнями сільських шкіл району. Планується систематичне поновлення WEB-сторінки бібліотеки красномовними матеріалами.

Для діалогу з користувачами слугує «Книга відгуків і пропозицій», де кожен може висловити свою думку щодо організації роботи Інтернет-центру книгозбірні.

Відкриття Інтернет-центру в нашому місті дало можливість центральній бібліотеці відповідати сучасним вимогам інформаційного суспільства, розширило можливості задоволення професійних, освітніх запитів користувачів, а найголовніше — надано доступ до глобальної мережі Інтернет малозабезпеченим верствам населення, що має особливе значення для демократичного розвитку громади району.

ІНТЕРНЕТ-ЦЕНТР У БЕРЕЖАНСЬКІЙ ЦБС

*А. Л. Заруцька,
директор Бережанської ЦБС*

Що таке Інтернет? Цим питанням уже не здивуєш сьогодні нікого. Багато хто знає, що це зв'язок з будь-якою частиною світу за 20 секунд; можливість перегляду завтрашніх «Фактів»; останні новини подій, які сталися тільки що, для прикладу — у Великобританії чи Австралії; можливість знайти нових друзів і цікаво проводити з ними час.

Внаслідок перемоги у конкурсі проектів «Інтернет для читачів публічних бібліотек (LEAP)», ініційованому Посольством США в Україні, Бережанській центральній районній бібліотеці ім. Т. Г. Шевченка вдалося відкрити Інтернет-центр, який надає читачам бібліотеки, в тому числі представникам соціально незахищених верств населення, безкоштовний доступ до інформаційних ресурсів Всесвітньої мережі, сприяє вільному поширенню інформації та демократизації суспільства. Офіційне відкриття Інтернет-центру відбулося 15 січня 2003 року (2 робочі станції та 1 сервер). Вже з перших днів роботи всі місця за комп'ютерами були постійно зайняті. За короткий термін користувачами Центру стали більше 300 жителів. Кількість бажаючих скористатися інтернет-ресурсами швидко зростала. Тому весною 2003 року нами була подана заявка на конкурс (LEAP-II) щодо одержання додаткових коштів, і в червні 2003 року ми змогли придбати ще 2 додаткові станції.

Сьогодні Інтернет-центр нашої бібліотеки має та надає користувачам: 5 робочих місць публічного доступу до Інтернету; сучасне комп'ютерне обладнання з операційною системою Windows 2000 та Windows 98; швидкісний канал зв'язку (56 Кб/сек); сучасне та зручне приміщення; систему навчання користувачів у роботі та пошуку інформації в мережі Інтернет; роздрук отриманої інформації з Інтернету та її запис на дискету. Роботу Центру регламентують «Правила користування Інтернет-центром».

Для ознайомлення жителів району про створення та роботу Інтернет-центру проводилось висвітлення його діяльності в засобах масової інформації. Користувачами стали понад 500 жителів, 226 з них пройшли навчання на безкоштовних курсах, у межах, передбачених проектом, які проводилися в нашому Інтернет-центрі. Проведено навчання з 26 групами по 8–10 осіб. Заняття проводились в основному у вечірній час, оскільки це було зручно відвідувачам. Курс навчання був розрахований на 16 годин. Групи формувались за попереднім записом усіх бажаючих пройти навчання. Індивідуальні заняття з кожним початківцем проводились системним адміністратором.

У лютому 2003 року проведено семінар-тренінг з бібліотечними працівниками на тему «Ресурси та можливості Інтернету для забезпечення потреб читачів публічних бібліотек».

Налагоджено співпрацю з відділом юстиції, РВ УМВС України, прокуратурою району щодо пошуку і підготовки юридичних матеріалів; з районною газетою «Бережанська ратуша» — з питання впровадження широкого доступу до інформації. Неодноразово надавалася допомога у випуску книжок та збірників віршів поетам М. Абрамець, І. Мельнику, С. Нестеренко, які не в змозі були друкуватись у професійних видавництвах.

Разом з методистом О. Паньків було створено каталог навчальних закладів Великобританії та США. Цим установам розіслано листи з проханням вислати довідкову та рекламну інформацію про свій навчальний заклад і свій край. З отриманих даних створено куток для бажаючих ознайомитися з умовами навчання в цих країнах.

Користувачами Інтернет-центру є лікарі, викладачі та студенти БАТІ, педагоги, державні службовці та багато інших. У червні минулого року на базі центральної районної лікарні відбувся семінар, присвячений 60-річчю створення Бережанської лікарні. Проведенню цього семінару передувала велика пошукова робота в Інтернеті. Лікарі А. Хлопась, В. Запотоцький, В. Катерняк спільно з працівниками бібліотеки вишукували інформацію про історію створення нашої лікарні, перші згадки про неї, про колишніх працівників лікарні, про новітні досягнення в медицині.

На базі Інтернет-центру разом із відділом у справах сім'ї та молоді працював гурток юного журналіста, який випускав газету «Абзац», Інтернет став для них головним джерелом інформації в процесі підготовки репортажів.

При Інтернет-центрі створено клуб за інтересами «Спілкування в чатах», членами якого є учні шкіл нашого міста. Їх об'єднують спільні інтереси, захоплення. Під час спілкування учні діляться враженнями про прочитані книги, про шкільні новини та ін.

На одній із робочих станцій розміщена база документальних фільмів про основні події та заходи, які відбуваються в центральній районній бібліотеці. Створено бібліотечний сайт за адресою www.lib.ber.te.ua, що містить інформацію про історію бібліотеки, її структурні підрозділи та послуги, що надаються користувачам. За час роботи Інтернет-центру створено і перебувають на стадії розробки сайти, присвячені історії та сьогоденню Бережанщини.

Діють: сайт Клубу любителів поезії, де друкуються вірші юних талантів Бережанщини, а також тих, хто пробує перо; сайт, на якому розміщена інтерактивна мапа Бережан з поміткою всіх вулиць, історичних пам'яток та фотографій; офіційний веб-портал міста з розповіддю про районний центр, історичні пам'ятки, культуру, природу; «Золоте перевесло України»; веб-портал для туристів; сторінка Бережанського склозаводу, каталоги продукції; сторінка МПП «Апіс» — виробника художніх скляних виробів, одного з основних спонсорів Інтернет-центру; сторінки бережанських школярів, користувачів Інтернет-центру.

На стадії розробки: сайт музею книги, де буде розміщена інформація про найцінніші зібрання музею; сайт Бережанського краєзнавчого музею з інформацією про його надбання, сайт музею переслідуваної церкви; сайт музею Б.Лепкого з каталогом усіх творів письменника і, можливо, їх текстами, а також великим об'ємом інформації про нашого земляка.

Діяльність Інтернет-центру широко висвітлювалася у ЗМІ: відбулося 5 виступів по місцевому радіомовленню, надруковано 16 дописів на сторінках місцевих періодичних видань.

ІНФОРМАЦІЯ ПРО ІНТЕРНЕТ-ЦЕНТР БУЧАЦЬКОЇ ЦРБ

*Л. І. Маїталір,
директор Бучацької ЦБС*

Сьогодні світ переживає процес бурхливої інформатизації, даремно нове тисячоліття називають «інформаційним». І всі зміни, що відбуваються в цей час у суспільстві, мають безпосередній зв'язок з бібліотеками, як одними із основних культурних центрів.

Перед бібліотеками стоїть вагомим завданням: зберегти і донести до користувачів увесь масив інформаційного потенціалу суспільства. І в цьому сенсі надзвичайно актуальним напрямом у діяльності сучасних книгозбірень стала їхня комп'ютеризація.

Нещодавно у коло бібліотек, які почали впроваджувати та використовувати електронні засоби, увійшла Бучацька районна комунальна бібліотека. І хоча її технічний потенціал поки що невеликий — всього один комп'ютер із принтером і сканером, ксерокс — але і це значно розширило інформаційні можливості книгозбірні.

Завдяки наявності в бібліотеці комп'ютера та його підключенню до Всесвітньої мережі Інтернет стало можливим створення нових видів документів — електронних, які мають значні переваги у порівнянні з іншими видами, з точки зору збереження та оперативності доступу до інформації.

Сформувавши фонд електронних документів, бібліотека матиме змогу одночасно обслуговувати практично необмежену кількість користувачів як у самій бібліотеці, так і за її межами, також отримує надійні страхові копії.

На даний час, завдяки комп'ютеру, бібліотекою надаються користувачам такі види послуг: робота з ПК; набір тексту; сканування; роздрукування на принтері; запис на дискету та CD, а також пошук необхідної інформації в Інтернеті; оформлення рефератів; електронна пошта.

Використовуючи комп'ютерні технології, бібліотека одержала можливість готувати та самостійно роздруковувати рекомендаційні та персональні бібліографічні покажчики, списки, попереджувальні довідки, книжні закладки, календарно-інформаційні сторінки до знаменних і пам'ятних дат України і краю, методично-бібліографічні рекомендації щодо проведення масових заходів та інших форм бібліотечно-бібліографічної роботи.

Під керівництвом зав. методично-бібліографічним відділом Г. І. Цимбалюк та за активної допомоги учнів школи-ліцею Зінчука В., Крушельницького А. та Лучки В. створюється веб-сторінка.

Зараз перед персоналом бібліотеки стоїть важливе завдання — опанування новими технологіями, вміння користуватися ПК, що у свою чергу дасть можливість ефективніше задовольняти потреби користувачів.

Застосування інновацій для покращення інформаційного і культурного обслуговування користувачів активно сприятиме зростанню іміджу публічної бібліотеки, яка попри всі свої негаразди була і залишається осередком інформації та духовності.

ІНТЕРНЕТ-ЦЕНТР У ТЕРЕБОВЛЯНСЬКІЙ ЦЕНТРАЛЬНІЙ БІБЛІОТЕЦІ — ДІЄ!

*Л. Є. Крючиніна,
директор Тереховлянської ЦБС*

За фінансової підтримки Посольства США в Україні та місцевої влади в січні 2005 року відкрито Інтернет-центр у Тереховлянській центральній бібліотеці.

Створення інтернет-місць дозволило переглянути пріоритети своєї діяльності. Використання нових технологій і нових комунікацій забезпечить доступність і швидкість обслуговування читачів. Спілкування в Інтернеті допоможе в обміні знаннями та інформацією, сприятиме діалогу культур через традиційні й нові канали, допоможе соціально-економічним реформам у районі й надасть можливість формувати нову інформаційну культуру в суспільстві.

Реалізація проекту LEAP-IV у 2004 – 2006 р. — це новий крок у розвитку бібліотеки, розширенні її інформаційного потенціалу, за що ми щиро вдячні Посольству США.

Зріс імідж книгозбірні в нашому місті, а комфортні умови для роботи сприяли її популяризації. Безкоштовний доступ до Всесвітньої мережі дозволить соціально незахищеним верствам нашого регіону реалізувати конституційне право на одержання інформації. Допомога бібліотекарів-консультантів, розгорнута система навчання до послуг наших користувачів.

Наша співпраця з Посольством США постійно висвітлюється на радіо, в пресі. Реклама Інтернет-центру здійснюється також у професійному і громадському середовищі: на семінарах, конференціях, при проведенні тренінгів, презентацій, виступів на різних нарадах громадських організацій і партій.

Включившись у процес розповсюдження і передачі знань, маючи, завдяки підтримці Посольства США, сучасні інструменти доступу до потужних баз даних і знань в усіх сферах людської діяльності, бібліотека розробила стратегію підготовки читачів до дистанційного отримання нового соціально-го капіталу, яким є інформація через Інтернет.

Насамперед пройшли навчання всі працівники центральної бібліотеки за навчальною програмою підготовки бібліотекарів-консультантів для обслуговування читачів у Інтернет-центрі, розробленою і викладеною Тернопільським державним технічним університетом ім. І. Пулюя.

Для навчання читачів різним навикам роботи в мережі Інтернет створено програму «Бібліотечна школа Інтернет».

Моніторинг популярності інтернет-ресурсів свідчить про інтерес до баз даних і сайтів, які містять законодавчі матеріали, новини політики та економіки, а також до тих, які можуть допомогти у навчанні, пошуку роботи.

Активність читачів у відвідуванні залежить від пропускнуої можливості нашого Інтернет-центру, інформаційної грамотності та потреб читачів.

Наш Інтернет-центр має всього три робочі станції, це, зрозуміло, замало. Читачі, що користуються цією послугою два рази в тиждень, хотіли б частіше працювати у мережі.

Одним з важливих результатів проекту можна вважати створення команди однодумців, для яких спільна мета є стимулом для взаємного навчання, самореалізації, критичного аналізу, використання нових знань і спільне виробництво нової інформації.

Два місяці діяльності нашого Інтернет-центру — це дуже малий відрізок, але планів, задумів у нас дуже багато і з ними ми поділимось, коли будуть результати.

Зміст

Підвищення ролі бібліотек у житті місцевої громади	3
Організація діяльності Інтернет-центру Тернопільської бібліотеки для молоді	7
Діяльність Інтернет-центру при Гусятинській ЦБС, створеного за програмою «LEAP: Інтернет для читачів публічних бібліотек».....	10
Інтернет у житті місцевої громади Заліщиків	16
З досвіду роботи Інтернет-центру Чортківської центральної бібліотеки	21
Інтернет-центр у Бережанській ЦБС.....	25
Інформація про Інтернет-центр Бучацької ЦРБ.....	28
Інтернет-центр у Тербовлянській центральній бібліотеці — діє!	29

Підписано до друку 16.05.05. Формат 60x84/16. Папір офсетний.

Гарнітура Times. Друк офсетний. 1,86 ум. др. арк., 1,60 обл.-вид. арк.

Тираж 100. Замовлення №05-111.

Редакція газети «Підручники і посібники». Свідоцтво ТР №189 від 10.01.96.

46020, м. Тернопіль, вул. Поліська, 6а.

Тел. 8-(0352)-43-15-15; 43-10-21. E-mail: pp@pp.utel.net.ua